

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนกิจกรรมการพยาบาล หออภิบาลผู้ป่วยโรงพยาบาล สงขลานครินทร์ โดยใช้ระบบการคิดต้นทุนกิจกรรม เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนกิจกรรมการพยาบาลในหออภิบาลผู้ป่วย ตั้งแต่แรกรับ จนจำหน่าย วิเคราะห์โดยใช้ระบบการคิดต้นทุนกิจกรรม

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรทางการพยาบาลทุกคนที่ปฏิบัติงานอยู่จริงในหออภิบาลผู้ป่วยตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-กันยายน 2549 รวมบุคลากรทั้งหมด 85 คน ทำการวิเคราะห์กิจกรรมการพยาบาลในหออภิบาลผู้ป่วย ประกอบด้วย 4 กิจกรรมหลัก คือ 1) กิจกรรมการพยาบาลทางตรง 2) กิจกรรมการพยาบาลทางอ้อมทางด้านการบริการ 3) กิจกรรมการพยาบาลทางอ้อมที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน 4) กิจกรรมการบันทึกทางการพยาบาลจำแนกเป็น 66 กิจกรรมย่อย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบบันทึกข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มี 2 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 พจนานุกรมกิจกรรมการพยาบาลในหออภิบาลผู้ป่วย ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ประกอบด้วย 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) กิจกรรมการพยาบาลทางตรง 2) กิจกรรมการพยาบาลทางอ้อมทางด้านการบริการ 3) กิจกรรมการพยาบาลทางอ้อมที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน 4) กิจกรรมการบันทึกทางการพยาบาล

ชุดที่ 2 แบบบันทึกข้อมูลการวิเคราะห์ต้นทุนกิจกรรมพยาบาล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากงานวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์กิจกรรม มาสร้างเป็นแบบฟอร์มในการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาล
- 2.2 แบบบันทึกสรุปปริมาณเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลแต่ละกิจกรรม จำนวนครั้งของการปฏิบัติ รวมทั้งสัดส่วนร้อยละของการปฏิบัติแต่ละกิจกรรม
- 2.3 แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของหออภิบาลผู้ป่วย
- 2.4 แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับครุภัณฑ์และค่าเสื่อมราคาที่มีอยู่ในหออภิบาลผู้ป่วย
- 2.5 แบบบันทึกข้อมูลค่าแรงของบุคลากร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้ในหออภิบาลผู้ป่วยเด็ก โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย จำนวน 7 ท่าน ร่วมกันสังเกตและบันทึกข้อมูลในแบบบันทึก

การวิเคราะห์ต้นทุนกิจกรรมการพยาบาล ของหออภิบาลผู้ป่วย ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ Microsoft Excel for Windows คำนวณหาต้นทุนของกิจกรรมการพยาบาลทางตรง กิจกรรมการพยาบาลทางอ้อมทางด้านการบริการ กิจกรรมการพยาบาลทางอ้อมที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานและ กิจกรรมการบันทึกทางการพยาบาล โดยมีขั้นตอนในการคำนวณ ดังนี้

1. การจัดทำพจนานุกรมกิจกรรมการพยาบาลในหออภิบาลผู้ป่วย โรงพยาบาลสงขลานครินทร์
2. การลงน้ำหนักงานตามสัดส่วนเวลาในการทำกิจกรรม
3. การเก็บรวบรวมและระบุค่าใช้จ่ายต่าง ๆ
4. การคำนวณต้นทุนของกิจกรรม

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 จากการศึกษาเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมการพยาบาลหลักของหออภิบาลผู้ป่วย พบว่า กิจกรรมการพยาบาลทางตรง ใช้เวลาในการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลสูงสุด 872.90 นาที คิดเป็นร้อยละ 45.37 ของการปฏิบัติกิจกรรมทั้งหมด รองลงมา คือ กิจกรรมการพยาบาลทางอ้อมที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน, กิจกรรมการบันทึกทางการพยาบาลและกิจกรรมการพยาบาลทางอ้อมทางด้านการบริการ ใช้เวลา 163.20 นาที, 99.60 นาที และ 81.10 นาที ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 25.15, 17.73 และ 11.76 ของการปฏิบัติกิจกรรมทั้งหมด ตามลำดับ

กิจกรรมการพยาบาลที่ใช้เวลาสูงสุดในกิจกรรมการพยาบาลทางตรง คือ การดูแลผู้ป่วยที่ทำ Plasma phoresis โดยใช้เวลาเฉลี่ย 255 นาที รองลงมา คือ การดูแลผู้ป่วยที่ใส่ Intra-Aortic Ballon Pump ใช้เวลาเฉลี่ย 52.50 นาที

กิจกรรมการพยาบาลที่ใช้เวลาสูงสุดในกิจกรรมการพยาบาลทางอ้อมทางด้านการบริการ คือ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ในการรับผู้ป่วยใหม่ / รับย้าย ในด้านการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่ย้ายผู้ป่วย โดยใช้เวลาเฉลี่ย 20 นาที รองลงมา คือ การตรวจเยี่ยมพร้อมแพทย์ ใช้เวลาเฉลี่ย 8.70 นาที

กิจกรรมการพยาบาลที่ใช้เวลาสูงสุดในกิจกรรมการพยาบาลทางอ้อมที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานคือการตรวจเช็ดยาฉีดที่ดูยา ตำรอง และยาในตู้เย็น โดยใช้เวลาเฉลี่ย 22.70 นาที รองลงมา คือ การตรวจนับวัสดุการแพทย์ ใช้เวลาเฉลี่ย 19.30 นาที

กิจกรรมพยาบาลที่ใช้เวลาสูงสุดในกิจกรรมการบันทึกทางการพยาบาล คือ การบันทึกแบบประเมินภาวะสุขภาพในผู้ป่วยรับใหม่ โดยใช้เวลาเฉลี่ย 23.50 นาที รองลงมา คือ การสรุปสภาวะผู้ป่วยก่อนจำหน่ายหรือย้ายออกจากหอผู้ป่วย ใช้เวลาเฉลี่ย 18.90 นาที

1.2 ต้นทุนในการปฏิบัติกิจกรรมพยาบาลโดยคิดเป็นเงินรวมทั้งสิ้น 87,572.12 บาท แบ่งเป็นต้นทุนค่าแรง 45,457.53 บาท ต้นทุนค่าวัสดุ 10,342.80 บาท และต้นทุนค่าลงทุน 31,771.79 บาท

เมื่อพิจารณากิจกรรมพยาบาลตามกระบวนการหลัก พบว่า กิจกรรมการพยาบาลทางตรง มีต้นทุนสูงสุดคือ 71397.35 บาท รองลงมา คือ กิจกรรมการพยาบาลทางอ้อมที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน, กิจกรรมการบันทึกทางการพยาบาลและกิจกรรมการพยาบาลทางอ้อมทางการบริการ มีต้นทุนเฉลี่ยเท่ากับ 7207.38 บาท, 4793.50 บาท และ 4173.89 บาท ตามลำดับ

เมื่อพิจารณากิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม พบว่าในกิจกรรมการพยาบาลทางตรงมีต้นทุนสูงสุดในด้านการการดูแลผู้ป่วยที่ทำ Plasma Phoresis มีต้นทุน 21,574.91 บาท รองลงมา คือ การดูแลผู้ป่วยที่ใส่ Intra-Aortic Ballon Pump มีต้นทุน 4,441.89 บาทสำหรับกิจกรรมการพยาบาลทางอ้อมทางการบริการ พบว่าการเตรียมความพร้อมของบุคลากร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ในการรับผู้ป่วยใหม่ / รับย้าย ในด้านการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่ย้ายผู้ป่วยมีต้นทุนสูงสุดคือ 962.55 บาท รองลงมา คือ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ในการรับผู้ป่วยใหม่ / รับย้ายในด้านการเตรียมเตียง ชุบน้ำผู้ป่วย วัสดุอุปกรณ์ ในการรับผู้ป่วย มีต้นทุน 631.71 บาท โดยกิจกรรมการพยาบาลทางอ้อมที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน พบว่า การตรวจเช็ดยาฉีดที่ดูยา ตำรอง และ ยาในตู้เย็นมีต้นทุนสูงสุดคือ 1,092.49 บาท รองลงมา คือ การเบิกยา วัสดุ ครุภัณฑ์ของอุปกรณ์ทางการแพทย์ มีต้นทุน 803.73 บาท และกิจกรรมการบันทึกทางการพยาบาล พบว่าการบันทึกแบบประเมินภาวะสุขภาพในผู้ป่วยรับใหม่ มีต้นทุนสูงสุดคือ 1,131.00 บาท รองลงมา คือ การสรุปสภาวะผู้ป่วยก่อนจำหน่ายหรือย้ายออกจากหอผู้ป่วย มีต้นทุน 909.61 บาท

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ต้นทุนกิจกรรมการพยาบาลโดยการศึกษาต้นทุนกิจกรรมการพยาบาลตามกิจกรรมหลักของหอพยาบาลผู้ป่วย มีต้นทุนกิจกรรมการพยาบาลสูง โดยกิจกรรมที่ใช้เวลาในการปฏิบัติกิจกรรม มีความสัมพันธ์กับการเกิดต้นทุน จะเห็นได้ว่ากิจกรรมที่ใช้เวลานาน เช่น การดูแลผู้ป่วยที่ทำ Plasma Phoresis การดูแลผู้ป่วยที่ On Intra-Aortic Ballon Pump เป็นรายการที่มีต้นทุนสูงทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กมลวรรณ จลาพงษ์ (2545) พบว่าต้นทุนโดยตรงของการบริการพยาบาลนั้นขึ้นกับ ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาล ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการศึกษาครั้งนี้ใช้เวลาเป็นตัวหลักต้นทุนทรัพยากรจึงทำให้กิจกรรมที่ใช้เวลานานมีต้นทุนสูงตามไปด้วย

เมื่อพิจารณาด้านทุนรายด้านพบว่า ต้นทุนค่าแรงมีค่าเฉลี่ยของต้นทุนสูงสุดซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอัญชลี เกษสาคร (2546) พบว่า บุคลากรทางการพยาบาลเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ต้นทุนทางการพยาบาลสูงขึ้น เนื่องจากในหอผู้ป่วยประกอบด้วยบุคลากรทางการพยาบาลหลายระดับปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกันไปตามคำบรรยายลักษณะงาน (Job Description) การมีอาชญาที่แตกต่างกันตามวุฒิและประสบการณ์ทางด้านวิชาชีพและอาจเนื่องมาจากการที่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหอพยาบาลผู้ป่วยจะต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะทางรวมถึงกรอบอัตราค่าจ้างของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในหอพยาบาลผู้ป่วย มีจำนวนตำแหน่งทางราชการที่สูงกว่าหอผู้ป่วยอื่น ทำให้ต้นทุนค่าแรงมีค่าเฉลี่ยสูง

สำหรับต้นทุนค่าวัสดุและต้นทุนค่าลงทุนที่มีต้นทุนค่านั้นเนื่องมาจากครุภัณฑ์ที่ใช้ในหอพยาบาลผู้ป่วย โรงพยาบาลสงขลานครินทร์มีอายุการใช้งานนาน รวมทั้งตึกที่ใช้งานมีอายุการใช้งานนานทำให้มีต้นทุนค่าเสื่อมราคา สำหรับต้นทุนค่าวัสดุที่มีค่าค่านั้นอาจเนื่องมาจากต้นทุนที่ใช้ในหอพยาบาลผู้ป่วย โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ จะเป็นต้นทุนในด้านวัสดุสำนักงานเป็นส่วนใหญ่ซึ่งมีราคาไม่สูงมากนัก สำหรับวัสดุการแพทย์ที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมทางการพยาบาลในหอพยาบาลผู้ป่วย โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ โรงพยาบาลได้มีการกำหนดระเบียบการเบิกจ่ายวัสดุการแพทย์โดยให้เบิกมาใช้ในชื่อผู้ป่วยโดยตรง จึงไม่ถูกนับรวมว่าเป็นต้นทุนกิจกรรมการพยาบาล นอกจากนี้ครุภัณฑ์ทางการแพทย์บางอย่างจะเป็นครุภัณฑ์ที่ร่วมใช้ในหลายหอผู้ป่วย การคิดต้นทุนจึงต้องกระจายสัดส่วนการใช้งานของครุภัณฑ์นั้น ๆ ด้วยเหตุผลเหล่านี้จึงอาจส่งผลทำให้ต้นทุนค่าวัสดุและต้นทุนค่าลงทุนของหอพยาบาลผู้ป่วย โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ต่ำ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิเคราะห์ต้นทุนกิจกรรมการพยาบาลมีประเด็นเสนอแนะตามข้อค้นพบจากงานวิจัย ดังนี้

3.1.1 ผู้บริหารควรมีการชี้แจงให้สมาชิกในหอผู้ป่วยทราบถึงผลการวิจัยเพื่อจะได้ตระหนักและ ร่วมช่วยกันลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ ที่สามารถลดลงได้และไม่กระทบต่อคุณภาพการให้บริการ เช่น ต้นทุนด้านค่าวัสดุ

3.1.2 ผลการวิจัยพบว่า ต้นทุนค่าแรงมีค่าใช้จ่ายสูงสุด โดยเมื่อพิจารณาจากกิจกรรมย่อยพบว่า กิจกรรมที่มีค่าใช้จ่ายสูงจะเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลานาน ดังนั้นผู้บริหารควรพิจารณานำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพยาบาลซึ่งจะช่วยลดเวลาปฏิบัติกิจกรรมได้ รวมทั้งส่งเสริมการปฏิบัติกิจกรรมให้เหมาะสมกับบุคลากรแต่ละระดับ เช่น กิจกรรมที่มีความซับซ้อน ควรจัดให้มีผู้มีทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติกิจกรรม จะทำให้ใช้เวลาน้อยลง

3.1.3 ผู้บริหารควรนำต้นทุนกิจกรรมที่ได้จากการวิจัยไปเปรียบเทียบกับกรคิดอัตราค่าบริการ เพื่อการปรับค่าบริการที่เหมาะสม

3.1.4 ควรมีการแบ่งหน้าที่ในการทำกิจกรรมการพยาบาลให้ชัดเจนมากขึ้นระหว่างพยาบาลและผู้ช่วยพยาบาล หรือปรับเปลี่ยนวิธีการทำกิจกรรมการพยาบาลที่ทำให้เกิดความคุ้มทุนแต่คงไว้ซึ่งมาตรฐานของการพยาบาล

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรทำการวิเคราะห์ต้นทุนกิจกรรมการพยาบาลในหอผู้ป่วยวิกฤตอื่น ๆ แล้วนำมาศึกษาเปรียบเทียบกันเพื่อให้ได้ต้นทุนที่เป็นมาตรฐานของหน่วยงาน สามารถเป็นฐานข้อมูลในการคิดค่าบริการรักษา

3.2.2 ควรมีการศึกษาต้นทุนโดยตรงของการบริการพยาบาลอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า มีบางกิจกรรมการพยาบาลที่ความถี่ของการปฏิบัติบ่อยอาจไม่ได้ราคาต้นทุนที่เป็นตัวแทนอย่างแท้จริง

3.2.3 ควรมีการวิเคราะห์ต้นทุนในแง่ของผู้รับบริการ